	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 (A)	12	13	14	15
L*	39.12	65.43	49.87	44.26	55.56	70.82	63.51	39.92	52.24	97.06	92.02	87.34	82.14	72.06	62.15
a*	13.24	18.11	-4.34	-13.80	9.82	-33.43	34.26	11.81	48.55	-0.40	-0.60	-0.75	-1.06	-1.19	-1.07
b*	15.07	18.72	-22.29	22.85	-24.49	-0.35	59.60	-46.07	18.51	1.13	0.23	0.21	0.43	0.28	0.19

	16 (M)	17	18 (B)	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
L*	49.25	38.52	28.86	16.19	8.29	3.44	31.41	72.46	72.95	29.37	54.91	43.96	82.74	52.79	50.87
a*	-0.16	-0.18	0.54	-0.05	-0.81	-0.23	20.98	-24.45	16.83	13.06	-38.91	52.00	3.45	50.88	-27.17
b*	0.01	-0.04	0.60	0.73	0.19	0.49	-19.43	55.93	68.80	-49.49	30.77	30.01	81.29	-12.72	-29.46

C22 NO 7

R100

169

THE GIFT OF
LESSING J. ROSENWALD
TO THE LIBRARY OF CONGRESS

Hain 15541

23

Incipit libellus de raptu anime Tūdali et eius visione Tractans de penis inferni et gaudijs paradisi.

ANno domini Millesimo centesimo quadragesimo nono qui fuit annus secundus expeditionis hierosolimorum Conradi regis romanorū et ann⁹ quart⁹ Eugenij pape in q° anno ipe papa de par-

tibus galliarum rhomã reuersus est ḿ quo
etiam anno sanctus Malachias defunctus
ḿ claraualle est· visa est hec visio due sunt
metropoles ḿ hiberma septẽtrionaliũ Hi
bermentium australium caselensis de qua
ortus fuit vir quidam Tundalus nomme·
nobilis genere· crudelis actione· forme cor
poris egregius· fortitudme robustus· de sa
lute amme mhil sollicitus grauiter ferebat
si quis ei vel breuiter de salute amme loq:
retur ecclesiam negligebat· pauperes cristi
nec videre volebat· scurris et ioculatõibꝰ
pro vana gloria distribuebat quicquid ha:
bebat· Hic cum multos haberet amicos ⁊
sodales ḿt' eos habebat vnũ qui cũ mili:
tom̃s debito triũ equorꝝ debitor erat Hic
cum statutum prestolaret termmum trans:
acto tempore illum conuem̃t· Qui cũ bene
receptus ab eo perendmaret tribꝰ noctibꝰ
cepit tractare de ceteris rebus· Cui cũ ille
respondit se modo ad manum non habere
quod petebat· iratꝰ recidebat· debitor ãt
illum mitigare cupiens· rogauit eũ vt pri:
usquã recederet secum cibum sumeret· Re:
sedit et securi deposita quam ḿ manu tene
bat cibum sumere cum illo cepit· Statimqꝫ
percussus ḿuisibiliter manum quam exten:
derat replicare non potuit ad os suum·

Et clamare cepit terribilit' suāqz securi q̃
deposuerat vxori socij cōmendauit dicēs ·
Custodi meam securim qz ego morior · Sta
timqz corruit corpus eius ex amme · ac si nū
quam ammā habuisset · Assunt omma signa
mortis · accurrit familia · tollit² cibꝯ · excla
mant armigeri · plorant hospites · Corpus
extenditur · pulsant² signa · accurrit clerus ·
mirat² populus totaqz ciuitas subita bom
militis morte turbat² · Ab hora decima m
quarta feria · vsqz m eandem horam m saba-
tho mortuus sic iacuit · Calor tamen modi

cus m̄ sinistra pte pectoris a diligent' pal
pātib⁹ sentiebat'. ⁊ iō eū subtrare noluert.
P⁹ hec resūpsit spm̄ ⁊ debili flatu q̄i pom⁹
hore spaciū respirare cepit. Interrogatus si
vellet cmūicare. muit sibi afferri corp⁹ dn̄i
Qd̄ cū sumpsisset ⁊ vmū bibissz. cepit m gr̄a
rū actōe deū laudare ⁊ dicere. O de⁹ maior
est mia tua q̄ miq̄tas mea. lz mag̃ sit mmis.
q̄ntas ondisti mihi tribulatōes mltas ⁊ ma
las ⁊ cuers⁹ viuificasti me ⁊ de abissis terre
iterꝝ reduxisti me Qd̄ cū dixissz stati sub te
stiomo oia q̄ hēbat dispsz d̄dit pau. ⁊ se sig°
crucis sig̃ri p̄cepit ⁊ p̄stmā vitā fūdit⁹ se re=
licturū nouit. ⁊ cūcta q̄ vid̄at narrauit dicēs

Vm aia mea corp⁹ exueret . et illud
mortuū eē ɔgnosceret . reat⁹ sui ɔscia
cepit formidare . ⁊ q̄d faceret nesciebat Ti=
mebat q̄dē . ꝫ q̄d tieret ignorabat Volebat
ad corp⁹ redire . ꝫ itrare nō poterat . foras
exire . ꝫ vbiq3 ꝑtiescebat Igi' flēs ⁊ plorās
et tremebunda . ⁊ q̄d ageret nesciebat ⁊ m̄
nullo ɔfidēs n' m̄ mia dei Tādē vidit ad se
vemētē tātā imūdoꝝ spūum multitudinē .
vt nō solū totā domū ⁊ atriū dom⁹ . ꝫ ec̄ vi=
cos ⁊ plateas ciuitatis implerēt Et circun
dātes miserā aiaꝫ dixer̄t Cātē⁹ huic misere
aie debitū mortis cāticū . qr filia mortis ē
et cib⁹ igm̄s iextiguibil' amica tenebraꝝ ⁊
lucis m̄imica Et ɔuersi ad eā stridebāt dēti
b⁹ m̄ ip̄aꝫ ⁊ vugul' ꝓprijs p̄furore nīo gēas te
terrimas lam̄ebāt dicētes . Ecce miꝫa ꝓpl's
quē elegisti . cū q̄b⁹ arsura itrab' m̄ ifernuꝫ
Nutrix scādali . amatrix discordie . q̄d ⁊ nos
amā⁹ q̄re nō supb' mō . q̄re nō adulteraris .
q̄re nō form̄caris . ꝟ ē vam̄tas tua . ⁊ vana le
ticia . ꝟ risus imodat⁹ . ꝟ fortitu° tua q̄ plu=
rimis isultabas . q̄re mō nō m̄uis ocul' non
teris pede . nō digito loq̄ris . nō p̄uo corde
machiaris malū sic̄ face' solebas m̄ leuita=
tib⁹ ⁊ letacitatib⁹ tuis Cū h' ⁊ sil'ia dicerēt
vidit a lōge vemētē q̄i stellā lucidissimā . m̄
q̄ stati ifatigabiles fixit ituit⁹ sperās se ali
qd̄ solaciū ꝑ eā ꝑceptuꝝ Erat āt āgel⁹ ei⁹ . q̄
cū aꝓpiq̄ssꝫ ꝓp̄o eā salutauit noie dicēs Aue
Tūdale Quid agis Videsāt ille spaciosū Iu
uenē m̄mis ⁊ audiēa se ꝓprio noie salutatū

pre timore simul et gaudio sic respondit.
Heu domine pater. circūdederunt me do-
lores inferni. p̄occupauerūt me laquei mor
tis. Cui angelus. Modo me vocas dn̄m et
patrem. quem semper tecum habebas. ⁊ nū
q̄ tali nomine dignum me iudicabas. At il
le. Domine vbi vnq̄ te vidi. aut vnq̄ dul-
cissimam vocem tuam audiui. Ad quod āge
lus ego semp̄ te sequebar a natiuitate tua
quocunq3 ibas. ⁊ nunq̄ cōsilijs meis acqui
escere volebas. Et extendens manū in vnū
immūdoꝝ spirituū qui preceteris ei male-
dicēs insultabāt. Ecce inquit ille cui⁹ volū
tati et ꝯsilio obtp̄abas. S3 aderit tibi igi-
tur secura ⁊ leta. qꝛ patieris pauca de mul
tis q̄ merueras. Seq̄re me. et quecūq3 tibi
monstrauero memoriter tene. qꝛ iterum ad
corpus reuerteris. Tūc illa vltra modū p̄-
territa relicto corp̄e suo supra quod stete-
rat. accessit ꝓpius. demones hec audientes
et mala que minabantur se nō posse inferre
videntes. blasphemauerūt deū iniustu3 esse
dicentes qꝛ non reddebat sicut promiserat
vnicuiq3 ꝯm op̄a sua. Et post hec insemeti-
psos isurrexerūt ⁊ plagis quibuscūq3 pote
rāt se mutuo p̄cutiebāt. ⁊ in mio fetore reli
cto cū ingēti tristicia ⁊ īdignatōe recesserūt
Angelus autem p̄cedens dixit ad aīa3. Se-
q̄re me. At illa respōdit. Heu domine mi si

p̄cesseris·isti retro me capient·et eterm̄s i:
gm̄b⁹ me tradent·Ad quā angelus·Ne ti:
mes qꝛ plures nobiscum sunt·q̄ cū illis·Si
deus ꝓnobis quis ꝯtra nos· Cadēt a late:
re tuo mille ⁊ decē milia a dextris tuis ·ad
te aūt nō a ꝓpꝛopm̄q̄bit Verūtn̄ oculis tuis
ꝯsiderabis et retributōeꝫ pccōꝝ videbis·
his dictis ꝑfecti sunt.

De valle horribili ⁊ ponte angusto.

Vnqꝫ longi⁹ sil̄ ꝑgerēt nullūqꝫ p̄ter
splendorem angeli lumē haberēt ve:
nerīt ad vallē terribilē ⁊ tenebrosā valde·⁊

optā mortis caligīe. Erat āt ꝓfūda et car-
bombꝰ ardētibꝰ plena. opculū ferreū hn̄s
spissitudīs sex cubitoꝝ. qd̄ ardore nimio ip-
sos carbones supabat ardētes cꝰ fetor oēs
q̄s huc vsꝫ passa fuerat aīa. tribulatōes su-
pabat. Sup illā lamiā sedebat mltitudo
miseraꝝ aīaꝝ. illic cremabantur donec ad
mod̄ eremij m sartagīe liq̄sceret. Et ꝙ erat
grauiꝰ. p p̄dictā lamīnā colabant². sicut co
lari solet cera p pānū. et iteꝝ m carbombꝰ
ignis ardentibus renouabant² ad tormētū
Hec erat pena p̄ricidaꝝ f̄ricidaꝝ. homici
darū. vel facto. vl̄ ꝯsensu. Sed pꝰ hāc penā
inquit angelus ducent² ad maiores. Tu āt
q̄uis homicida sis. mō tn̄ istā nō patieris.

Post hec venerunt ad mōtem mire magni
tudinis. ⁊ horroris magni ⁊ vaste solitudi
nis. Qui transeuntibus angustū valde p̄be
bat iter. Ex vna ꝑte illiꝰ mōtis. erat ignis
putridꝰ. sulphureꝰ ⁊ tenebrosus. Ex alte:
ra ꝑte nix glacial' ⁊ vētus horribilis. Erat
mōs ille tortoribꝰ plenꝰ q̄ furcas habebāt
ferreas ignitas. ⁊ tridētes acutissimos. qui
bꝰ iugulabāt aīas transire volētes trahe:
bāt ad penas. ⁊ ꝑuices de niue ⁊ g̅nde mit
tebāt eas in ignē. ⁊ ecōuerso Hec ē inq̄t an
gelꝰ pena isidiatoꝝ ⁊ ꝑfidoꝝ Pꝰ hec aīa
illa p̄timore pedetentim angelū sequēs ve:
nit ad vallē ꝓfundā ⁊ putridā nimis ⁊ te:
nebrosaꝫ. cuiꝰ ꝓfunditatē ip̄a quidem aīa
videre non poterat. sonitū tn̄ sulphurei flu
minis ⁊ vllulatum patiētiū in eo audiebat
fumus ꝟo de sulphure ⁊ de cadaueribus in̄
surgebat fetidꝰ. qui superabat om̄es penas
q̄s prius viderat. Ibi erat tabula lōgissima
de vno mōte in alium montem prorecta. in
modum pontis. supra vallem extēsa. q̄ mil
le passus habebat in longitudine. in latitu
dine pedem vnum. Quem pōtem nemo nisi
electus transire poterat. De hoc ponte vi:
dit illa anima multos cadere. ⁊ vnum solū
presviterum illesum pertransire. Qui erat
peregrinus. portans palmā ⁊ indutꝰ sclaui
na. ⁊ primus ante intrepidus pertransibat

Angelus autem timentem consolans aiam dixit. Ne timeas Ab hac siquidē pena liberaberis. sed aliam patieris. Et precedēs tenuit eam et vltra pontem duxit illesam dicēs. Hec est inquit vallis horribilis et pena superborum.

De bestia Monstruosa ⁊ terribili.

De bestia mōstruosa et terribili.

Ntereunte autem angelo profecti sunt per viā tenebrosam ⁊ coruosam et difficilem valde. Et cū multum laborarent in eundo per tenebras vidit anima a longe bestiā in credibili magnitudīe et horrore intollerabilē que maior erat omnibus mōtib⁹ quos prius viderat. Oculi eius q̄si colles ignīti. os eius valde parēs ⁊ apertuz. videbatur posse capere nouem milia hominum armatorꝝ. Habebat autē in ore suo duos paratos gigantes. versis capitibus valde in compositos quorꝝ vnus habebat caput sursum ad superiores dentes p̄fate bestie et pedes deorsum ad inferiores. alius vero econuerso. Et erant quasi columne in ore eius. qui os illud in similitudine trium portarum diuidebāt. Elāma inextinguibilis ex ore suo exibat que in tres partes p illas tres portas diuidebatur. et contra ipsām flammaz anime damnande intrare cogebantur. Fetor quoqz incomparabilis ex ore ipō exibat. et planctus multitudinis de vētre eius. p idē os audiebatur. Intus enī erāt multa milia virorum ac mulierum dura tormenta luentium. ante cuius os etiam in mundorum spiritum multitudo animas cogentium intra

restabat·eas añq̄ intrarent multis plagis
et verberibus affligentes·Cūqꝫ anima Tū
dali diu aspexisset tam horribile monstruꝫ
nimis exterrita dixit ad angelum Domine
quare illuc appropinquas · Ad quam ange
lus ·Iter nostrum aliter explere non possu
mus hoc tormentum vitare non possunt nisi
si electi·Hec bestia vocatur achorōs ⁊ de:
uorat omnes auaros· De hac scriptum est
absorbebit fluuium et non mirabitur et hꝫ
fiduciā ꝙ influat iordanis in os eius · His
vero qui in ore et inter dentes apparent cō
trapositi gigantes sunt ·et suis temporibꝰ
in secta sua nulli tamen fideles sunt·Et cū
dixisset angelus accedēs ꝓpius añcedebat
animam et stetit ante bestiam·Anima vero
licet nolens sequebatur·Et cū simul starēt
ante bestiam angelꝰ disparuit et anima mi:
sera sola remansit ·Demones autem circun:
dederunt eā vt canes rabidi·et flagellatā
traxerunt secum in ventrem bestie ·Quāta
vero ibi anima passa fuit·vultus eius ⁊ mo
rum cōuersio postea indicauit ·Passa est ibi
morsus et laceratōnes canum·vrsorum·leo
num·serpentium·et animalium aliorum in:
nuuerabilium incognitorū et mōstruosoꝝ
ferocitatem et demonum ictus·Ardorē ig:
nis·asperitatem frigoris· fetorē sulphuris
caliginem oculorum·fluxum lacrimarū ar:

dentium·stridorem dentium·copiam tribu
lationū·ibi se misera anima de preteritis ac
cusabat·et p̄ nimia tristicia et desperatione
genas ꝓprias lacerabat· Et cū se putaret
ibi eternaliter damnatam·nescio quo ordi-
ne extra bestiam se esse sentit·Et cum lōgiꝰ
a bestia iaceꝰ debilis aperiēs oculos ꝓprie
illum vidit qui antecedebat angeluꝫ lucis
Tunc illa gaudens licet afflicta multum ·
lauit dominum de sua misericordia · Ange-
lus aūt tetigit illā ⁊ cōfortauit eā·

De stagno infernali.

Vntes inde longi⁹. viderunt stagnū amplum valde tēpestuosum Eius fluctus elati nō ꝑmittebāt cernere celū. Ibi erat plurima mltitudo bestiarum terribilium mugientium vt animas deuorarēt. Per lacū stāgni pons multum angustus erat. et longus vsq3 ad duo miliaria. latitudo eius erat vni⁹ palmi. lōgior erat et angustior quā pōs superior. Eratq3 tabula illa plena clauis ferreis acutissimis insertis. qui omnium trāseuntiū pedes perforabat. Omnesq3 bestie ad illū pōtem conueniebant vt cibum inde sumerent animas scilicet que trāsire nō poterāt. Erāt autem bestie tante magnitudinis vt magnis turribus assimularentur. De ore ipsarū exibat ignis tam vehemens vt stagnum ipsum a cernentibus bulire putaretur. Vidit autem ibi animam quandam in ponte valde plorātem. et se multis criminibus accusantem. Eratq3 pondere magno manipulorum frumenti onerata. et hunc pontē cogebat trāsire. Et quāuis plantas clauis ꝑforatas nimis doleret magis tamen timebat in stagnū cadere. ⁊ in ora potētia bestiarꝝ. Querēti. Tondalo quid hoc esset. Dixit angel⁹ Ista pena specialiter tibi cōdigna est. et cui simlib⁹ furtū ꝑpetrātib⁹ l magnū l modi-

cum. Nō tamē eodē mō patiunt' qui in mi
nimis et qui in magnis deliquerunt. nisi il-
lud modicum sacrilegium fuerit. Sacrele-
gij autem reus est qui vel rem sacratam vel
de loco sacrato aliquid furat'. Maxime vero
rei sunt qui sub habitu religiōis delinquūt
Nūc pontē oportet te trāsire. et vaccam in-
domitam tecum ducere. et illesam mihi vl-
tra pontem reddere. quia vaccam cōpatris
tui aliquādo furatus es. Ad quē Tundal⁹
Domine nōne ego illam reddidi. Reddidisti
inquit ꝫ quādo illam abscondere non potui-
sti. Et ideo non plenum patieris supplicium
quia minus est malū velle q̄m ꝑficere. licet
vtrūq; malum sit ante deum. Et his dictis
ostendit ei angelus vaccam indomitā Tū-
dalus ergo vellet nollet tenuit vaccā ⁊ cā
quibuscūq; minis poterat istigare conaba-
tur ad pontem Bestie vero mugiētes venie
bant et cibum suum de ponte expectabant
Tundalus cepit iter agere. vacca autē no-
lebat eum sequi. Cū staret Tundalus. cade
bat vacca. et cū stabat Tundalus cadebat
vacca sic versa vice modo cadendo modo
stando. venerunt vsq; ad medium pontis.
Cunq; illuc venissent viderunt quendā qui
portabat manipulos tritici. sibi venire ob-
uiam. qui rogabat animam Tundali ne sibi
pontem preoccuparet. et Tundalus simili-

ter illū rogabat· vt iter suū ꝯplere eū sine ꝛ
ret q̄ iam mediū ꝑfecerat· Neuter nō dico
reuerti sed nec respicere retro poterat· Sic:
q3 stantes et plorātes· pontē plātaꝝ suaꝝ
sanguine cruentabāt· Cūq3 ita diucius sta:
rent nescientes quō vterq3 alterū se ꝑtrā:
sisset· Tundalus angelū suū quē retro reliq̄
rat ante se stātē vidit· Qui dixit ei· bene ve:
nias· de vacca āplius nō cures· qꝛ nihil am
plius ei debeas· Cūq3 Tūdalus ostenderet
pedes suos· diceretq3 qd̄ ampli⁹ ire nō pos:
set· Respondit angelus Memīsse enī debes
q̄ veloces fuerunt pedes tui ad effundand̄
sanguinē· et et ideo ꝯtricio et infelicitatis
in vijs tuis· Et tāgēs eū sanauit eū et sic ꝓ:
cesserūt· Et cum diceret Tūdalus· Dn̄e quo
imus mō· Respōdit angelus· Quidā tortor
teterrimus nostrū expectat aduentū cuius
hospiciū non possumus p̄terire· Quod ho:
spiciū plenū est hospitibus· Sed hospes· il
le adhuc alios hospites ad suppliciū desi:
derat inuenire·

De furno Elāmiuomo·

Vnqꝫ irent ꝑ loca tenebrosa ⁊ arida
apparuit eis domꝰ apta maxima q̄si
quidē mōs arduus·p̄ nimia magnitudie ro
tunda q̄i furnus·flāma inde exibat·q̄ ꝑ mil
le passus aias q̄s inuenire poterat cōbure=
bat·Quod vidēs Tūdalus dixit ad angelū

Ecce appropinquamus ad portas mortis.
Quis me miserum liberabit. Cui angelus.
Ab ista quidam exteriori flāma liberaberis
sed ipsam domum vnde procedit intrabis.
Et cum propius accesserunt. viderunt car-
nifices cum securibus et cultris bisacutis.
et dolabris. et terebris et falcibus et fos-
cipibus acutissimis. et valigis et fossorijs.
et ceteris instrumentis. quibus animas ex-
coriare vel decollare vel scindere vel trun-
care poterant. in medio flammarum stan-
tes et sub manibus eorum multitudinez a-
nimarum hec omnia sustinentium. Quod vi-
dens Tundalus dixit ad angelum. Obsecro
domine si placet ab hoc solo me libera sup
plicio. et ceteris que post hoc occurrerint
me tradi cōcedo. Cui angelus. Hoc est ma-
ius supplicium omnibus que actenus vidi-
sti sed adhuc videbis vnum maius. Intra
istud supplicium. quia canes rabidi te expe
ctant. Tundalus autem tremens et pre an-
gustia deficiens rogabat ne intraret. sed
non profecit. demones autem videntes eū
sibi concessum circumdederunt eum. et ma-
gnis conuicijs exprobantes eum. supradi-
ctis instrumētis in frustra discerpserāt. Dñs
hui⁹ dom⁹ dicebat² phistrin⁹. in q̄ erat ge-
mit⁹ ⁊ tristicia. flet⁹ ⁊ strido⁹ dētiū. lentus

ignis extrinsecus · et intrinsecus vastum in
cendiū · Auiditas tibi inexplebilis ibi erat
nec sanari poterat inemietas gule · verēda
loca doloribus cruciabantur per maximis ·
pudenda ipa putredine corrupta · videban
tur scaturire vermibus · Et in ipsa verenda
virorum ac mulierum non solum seculariū
sed etiam religiosorum dire quidam intra=
bant bestie · ibiq; anima Tūdali se iuste pa=
ti talia fatebatur · Sed quando deo placu=
it nesciēs quo ordine se extra tormenta esse
cognouit · Gedebat autem in tenebris et in
vmbra mortis · Et videns angelum suū di=
xit · Heu domine mi · vbi est quod audiuim?
Misericordia domini plena est terra · Respō
dit angelus · Hec sentencia multos decipit
Deus enim licet sit misericors et tamen iu=
stus · Multa vindicat · sed plura condonat ·
Tu iuste passus es quicquid passus es · Sed
tunc gratias ages quando videbis q̄ tor=
menta per misericordiā dei euaseris · Si de=
us cuncta dimitteret · cur homo iustus esset
Et si supplicia non pertimesceret · quare pec
care timeret · vel a voluptatibus suis se a=
uerteret · Et quid opus esset vt confessi pe=
niterent si deum non timerent · Peccatorib?
in corpore penitentiaz non agentibus · mi=
sericorditer a deo percuttiur · sed tamen p
suis meritis puniuntur · Iustis quoq; pro

suis excessibus tpale omodū m corpe degē
tibus iuste tollit'. sed bona eis sine fine mā
sura misericorditer cū angelis reservantur
Multa mala opa condonat deus. nullū ta:
mē opus bonū ab eo irremuneratū relinqui
tur. Nemo enim liber est a peccato. nec eti
am infans vnus hore. Multi tamē liberan
tur a pena. vt eos nō tangat vmbra mortis
Ideo autē iusti qui penas nō patiunt' post
mortē. ad videndū tamē illas ducūtur. vt
visis tormētis a quibus p dei grāz liberan
tur magis inardescāt in amorē dei et in lau
dē creatoris sui. Sicut ecōtrario aīe eterns
supplicijs digne. prius ducuntur ad sancto
rū glaz vt visis pmijs q sponte deseruerūt
magis postea doleant. Nullū enim tā grau
e suppliciū est quā a dei et sanctorū cōsor:
cio sequestrari. Ideo ille pspiter quē primū
pontē secure transire vidisti. ductus est ad
suppliciū vt visis pens ardentius laudet il:
lum. qui vocauit eū ad glaz suā. Nā fidelis
seruus et prudēs inuentus est. et ideo acci:
piet coronā vite. quā reprromisit deus dili:
gentibus se. Sed quoniā nōdū oia mala vi:
dimus properemus.

De Bestia alata et stagno ogelato. 12

Ecedente ergo angelo vidit Tunda
lus bestiam ceteris quas ante vide-
rat lōge dissimilē. duos pedes et duas alas
habentem. collum longissimum. et rostrum
ferreum. et vngulas ferreas. de cui⁹ ore flā
ma mextinguibilis eructuabat. Sedebat āt

hec bestia super stagnum glacie cōdensum
et deuorabat ammas. que in vētre eius per
supplicia redigebantur ad nihilum et iterū
pariebat eas in stagnum glacie congelatū
ibiq; renouabantur ad tormentum. Impre-
gnabantur vero omnes amme tam virorū
quam mulierum que descendebāt in stagnū
et ita grauide prestolabantur tēp9 ad par-
tum. Intus autem mordebantur in visceri-
bus more viperino a prole concepta. sicq;
vegetebant² miseri in vnda frigida mortui
maris glacie concreta. Cunq; tempus esset
vt parerent clamantes replebant inferos
vllulatibus et sic serpentes pariebant. Pa
riebāt autem non solum femine sed etiā vi-
ri. Et hoc non per membra que natura con
stituit tali officio conuenientia verum per
brachia simul et pectora. Exibantq; erum
pentes per cuncta menbra bestie habentes
capita ardentia et nostra ferrea acutissima
quibus ipa vnde exibant corpora dilania-
bant. In caudis autem suis habebant eedē
bestie multos aculeos. qui quasi hami re-
tro retorti ipsas a quibus exibant ammas
pungebant. Bestie autem ille volentes exi-
re cum caudas suas nō possent secum trahe-
re in ipsa corpora vnde exibāt rostra sua ar
dentia et ferrea retorquere non cessabant.
donec ea vsq; ad neruos vsq; ad ossa arida

consumerent · Et sic simul conclamātes stri
dor glacierum mundantium · et vllalatus
ammarum sustmentiū · talem penam et mu=
gitus bestiarum exeuntiuz ab eis perueme=
bant ad celum · Erant enim in ommbus di=
uersis membris et digitis diuersarū bestia
rum capita · que ipsa membra mordebant ·
vsqz ad neruos scilicet et ossa · Habebāt au=
tem lmguas acutissimas m moduz aspidis
que totum palatum et etiam arterias con=
sumebant vsqz pulmones · verenda quoqz
ipsa virorum ac mulierum erant m similitu=
dme serpentium · qui mferiores partes ven=
tris lacerabant · et ipsa viscera mde stude=
bant aqstrahere · Tunc ait angelus · Hec est
pena monachorum canomcorum · sanctimo
malium · ceterorumqz ecclesiasticorum · qui
mentiri deo per tonsuram et habitū noscū=
tur · qui lmguas suas exacuerunt sicut ser=
pentes · ⁊ membra sua non cohibuerunt ab
immundis operibus · Hanc penam sustmue=
bunt qui immoderata luxuria se polluunt ·
Et ideo istam sustmere te oportet · His di=
ctis rapuerunt eam demones cum impetu
et dederunt eam bestie deuorandam · Cum
autem post predicta tormenta esset m par=
tu viperarū affuit ei angelꝰ lucis et tāgēs
eam sanauit · ⁊ se sequi precepit · Preter ful
gorem autem angeli nullum lumen habe=

bāt. Pergebātqꝫ ꝑ loca terribilia et mul-
to p̄cedētibus diriora. via valde angusta ⁊
quasi de cacumine altissimi montis tendē-
te in principiū. Quāto aūt plus descēdebat
illa aīa tāto minus reditū ad vitā sperabat

De Valle fabrorum.

Ixit aūt Tundalus ad angelū. Domi
ne quo imus. Respōdit angel⁹. Hec
via ducit ad mortem. et aīa. Quid est ergo
qd̄ scriptum est. lata et spaciosa est via qui
ducit ad mortem et multi intrāt per eā cū
neminē p̄ter nos hic videamus. Respondit
angelus non de hac via dictuz est hoc sed
de impudica et illicita et seculari vita qui
ducit ad istam. Euntes aūt lōgius et vltra
modū laborātes venerūt in vallē fabroꝝ.
ibiqz viderūt fabricas quibus maxim⁹ au:
diebat² luctus. Tūc ait āgelus. Tortor iste
vocat² vulcanus ꝑ cuius ingeniū corruerēt
plurimi et ab ip̄o cruciant². Dn̄e inquit aīa
si debeo pati eius suꝓpliciū. debes ait. Quo
dicto p̄cedebat eā. Illa aūt plorās sequeba
tur eū. Et ecce tortores cū ignitis forcipi:
bus angelo sancto nihil dicente ceperūt eā
et ꝓiecerūt in caminū ignis ardentē. Et sic
sufflātes follibus sicut solet ferrū in forna:
ce examiari ita examinabāt eā donec ad ni:
hilū redigerent² aīe q̄ ibi patiebant². Cun
qz ita lique fierēt vt nihil aliud nisi aq̄ ap:
parerēt iugulabantur.

tridētibus ferreis et posite super ĩcudem percutiebantur malleis donec vicene vel tricene vel centene ĩ vnam massaȝ redige rentur et tamē quod est grauius nec sic pe: rirent. Desiderabant eĩm mortem et ĩue: ĩre non poterant. Loquebantur autem tor tores ad ĩuicem dicētes. Nunquid sufficit Et alij ĩ alia fabrica respondebāt. Proij: cite nobis vt videam⁹ si sufficiat. Et proij: ciebant et alij capiebant eas ĩ forcipibus ferreis anteq̄ terraĩ tangerent. Et sicut premi ita et ipsi eas igĩbus tradebant. Et ita misere modo huc. modo illuc proijcebā tur. et vbiqȝ conburebantur. donec simul pelles et carnes et nerui et ossa ĩ fauillam redigerentur. et flamma igĩs. post multas passiones affuit Tundalo aduocatus suus et apprehens eum de medio fauille dixit. Quomodo vales. Nunquid fuerunt tibi tā dulcia carĩs oblectamenta. vt pro eis tot et tanta mala debeas sustĩnere. Ille peĩtus respondere non poterat. quia post tantum supplicium non habebat vires ad loquen: dum. Tunc angelus ait. Confortare. qr do: mĩnus deducit ad ĩferos et reducit. Quā: uis eĩm magna sunt que hucusqȝ passa es. maiora tamen sunt a quibus per dei grati: am liberaberis. Et addidit. Om̄es quos su: perius vidisti. iudicium dei aspectant.

sed hi qui adhuc sunt in inferioribus iã iudicati sunt· Adhuc enĩ non puenisti ad inferos inferiores· Et more solito tangens eã · et confortãs precessit·

De puteo infernali·

Vm simul pergerent et incedentes sermocionarẽtur· ecce subitus hor-

ror et frigus intollerabile·et fetor intolle
rabilis·et tenebre priorib9 incōparabiles·
Tribulatioqz et angustia animam Tundali
inuaserūt·ita vt omnia fundamēta terre· vi
derentur sibi contremiscere·et angelo pre=
cedenti compulsa est dicere·Heu domine mi
quid est quod presolito stare non possum·
Quo dicto non potuit se mouere pre nimia
formidine·Et ecce angelus cito disparuit
et eum amplius videre non potuit·Et stati
cepit desperare·Non est enim sapientia nō
est scientia non opus non ratio apud infe=
ros quo illa properabat·Audiuit autez cla
mores et vllulatus mire multitudinis ꝛto
nitruum tam horribile vt nec paruitas no=
stra poterit capere nec lingua eius enarra=
re·Circumspiciens ergo si quomodo vide=
re posset vnde venerāt vidit fossam quadra
tam et quadrangulam quasi cisternaz· Qui
puteus puteidam flamme et fumi emitte=
bat columnā q̄ colūna extendebat² vsqz ad
celos·Et in ipa colūna erat multitudo aia=
rū maxia et demonū more fauillaꝛ cū flam
ma ascendentiū et ad nihilū redacte iterum
cadebāt cū demonibus in fornacem vsqz in
profundum·Quo viso anima Tundali vole
bat se retro retrahere sed non valebat pe=

des a terra leuare. Et dū hoc sepius temp:
taret sed tamē facere nō posset mmio furo:
re repleta ĩsemetipaz exarsit et genas suas
vnguibus lacerās clamauit. Ve mihi qua:
re nō morior. Que me decipit demētia. Au
diētes demones hec qui cū flāma ascende
bant circūdederūt eā cū ĩstrumētis quib⁹
aīas ad tormēta rapiebant dicētes. O mise
ra aīa peĩs et cruciatibus digna vnde huc
veĩsti. Nil adhuc experta es. adhuc vide:
bis dignū operibus tuis tormentū. de quo
non exire poteris nec ĩ ea perire sed semp
ĩ cruciatu viuēs ardebis sine refrigerio. si
ne cōsolatōe. sine om̄i auxilio. nullam deĩ:
ceps miscdiaz sperare poteris. Appropĩq̄
sti eĩm vsqz ad portas mortis. et ĩferns
ĩferiorib⁹ sine mora pñtaberis. Qui te ad:
huc adduxit ip̄e decepit te. liberet te si po
test de maĩb⁹ nostris. Nō videbis eū am:
plius. Et ad ĩuicē loquebant². Quid ampli
us moramur. Trahamus eam et demus eā
lucifero deuorandā. Et sic arma vibrātes.
mĩnabantur illi mortē eternā.

Ipsi aūt immūdi spūs erāt m̄gri sicut carbo
nes. oculi eoꝝ vt lampades ignis ardētes.
dentes vero eoꝝ m̄ue cādidiores. Caudas
habebāt vt scorpiones vngues ferreos. a:
cutas alas vt vultures. Interea affuit an:
gelus dñi qui fugatis spiritibus tenebraꝝ
cōsolatus est ream suā dicēs. Gaude et le:
tare filia lucis. qr miscdiaꝫ et nō iudicium
cōsequeris. Penas quidē magnas videbis.
sed eas nō patieris. Vem̄ ergo et ostēdam
tibi pessimū hūam̄ generis m̄imicū. Et p̄ce:
dens ad portas mferi dixit. Vem̄ et vide.
Scito tñ qd̄ nullū lumē his qui hic dep̄sen:
tantur lucet. ꝫ tu poteris eos videre et ip̄i
non videbūt te.

De Prm̄cipe tenebraꝝ
et socijs eius.

ppropinquās aūt anima vidit prin=
cipem tenebrarum et profunduz in=

ferm̄ · Que autem et qualia ibi viderit m̄i audita tormenta si centum capita et in vno quoq3 capite centum linguas haberet enarrare nullo modo posset · ibi visus est princeps demonum qui magnitudine precellebat omnes bestias quas ipse tundalus antea viderat · Cuius quantitati corporis ipsa que viderat anima nichil sciebat comparare · Erat illa bestia nigerrima sicut coruus formam habens humani corporis a pedibus vsq3 ad caput excepto qd̄ plurimas habebat manus · Habebat etiā et caudam · Habebat enim non minus mille manus · Habebatq3 in longitudine quasi centum cubitus · in grossitudine vero decem · Vna queq3 manus digitos vicenos habebat · et digiti eius habebant in longitudine centenas palmas · grossitudine vero denas · Habebant vngues lāceis multum grossiores · et longiores · et ipsos ferreos · In pedibus totidem · Rostrum eius nimis longum et grossum · Cauda asperrima et longa ad nocendum animabus · aculeis acutissimis preparata · Iacet autem illud horribile monstrum super cratem · suppositis ardentibus prunis · et innumerabili multitudine demonibus follibus sufflancium · Circumdat autem ipsum tanta

multitudo demonum · et animarum · ꝙ nul
li credibile esset · quod mundus tot animas
parere posset a principio · Ligatus est au
tem hostis ille antiquus · ꝑ singulas mem
brorum iuncturas cathenis ferreis · et e=
reis ignitis · et valde grossis · Cum sic
versatur in carbonibus · et vndiqꝫ con=
buritur nimia exardescens ira · vertit se
de vno latere in aliud latus · et omnes ma
nus suas · in illa multitudine animarum ex
tendit easqꝫ repletas animabus · constrin
git sicut rusticus siciens racemos compri
mit · vt inde vnum eliciat intantum · vt
nulla sit ibi anima · que tali contricione
non priuetur capite vel pedibus aut ma=
nibus · Et tunc suspirans sufflat et spargit
animas · in diuersas partes gehenne · Et
statim eructuat puteus ille · de quo pre=
diximus fetidam atqꝫ horribilem flammā
Et cum retrahit anhelitum suum · dira il
la bestia · retrahit ad se omnes animas · q̄s
ante sparserat · et cum fumo et sulphure ·
in os eius cadentes deuorat · Sed et que
cumqꝫ manus eius effugerint ne stringan
tur · illas cum cauda sua percutit · Et mi
sera illa bestia percuciens semper percuti=
tur · et tormenta animabus inferens in tor
mentis omnibus · super omnes cruciatur ·

Tunc ait angelus ad ammam · Hic est luci=
per principium creaturarum dei · qui versa=
batur in delicijs paradisi · Qui si solutus fu=
erit celum · simul et terram · usq; ad infernos
cuncta conturbaret · Hi autem qui cum eo
sunt · partim sunt angeli tenebrarū · partim
fili ade · et iam iudicati sunt · et multos ex=
pectant · qui vel cristum negauerunt vel ne=
gantium opera fecerunt · Dassi sunt autem
ea que vidisti prius minora tormēta et po=
stea ducti ad ista · de quibus tormētis nul
lus qui semel ea intrauerit · amplius exire
poterit · Hi praelati · et principes mali · de
quibus scriptum est · Potentes potenter
tormenta patientur · Qui scilicz nō bene usi
sunt potentia sibi a deo data · Tunc ait am
ma ad angelum · Quare potentia nō bonis
datur · ut bene praesint · Respondens ange=
lus · Aut subitorum culpe hoc exigunt · ut
bonos rectores non habeant · Aut ipsis bo
nis in hoc parcitur ut saluti animarū suarz
melius prouideant · Hic autem infelix prin=
ceps tenebrarum dictus est · non propter
potentiaz quam habeat · sed propter prima
tum quem tenet in tenebris · Omnes autez
alie pene · quamuis sint maxime respectu
huius · pro nihilo computantur · Ad hec
anima · Verum certe est · Nam videre tan=
tummodo locum istum · magis me contur=

bat. et fetorem eius sustinere plus me gra
uat. quam pati omnia que ante paciebar.
Vnde rogo si potest fieri. vt hinc me sub-
trahas cito. et hic me cruciari amplius
non permittas. Hic enim video multos
cognitos. et sodales. et natos meos. quos
mecum in seculo gaudebam habere socios
quorum hic consorcium. multum abhor-
resco. Scio autem procerto. q̃ nisi mihi
diuina succurrat gracia. meritis meis exi-
gentibus. non minus ista paciar. Ad quã
angelus. Veni o felix anima. conuertere in
requiem tuam. quia dominus benefecit ti
bi. Non enim hec pacieris. neq; amplius
nisi promerueris ista videbis. Huc usq; vi
disti inimicorum dei carcerem. ammodo vi
debis amicorum dei gloriam.

De Statu mediocriter
malorum et bonorꝫ.

Onuersa anima sequebatur angelum
precedentem. Et cum non longe per
gerent. fetor euanuit. destructisq;
tenebris. lux apparuit. fugatoq; timore
securitas rediit. Et deposita tristicia. ani
ma illa repleta est gaudio. et leticia. ita
vt se tam cito mutata. miraretur ⁊ diceret
O domine. quomodo tam cito mutata sum
Cui angelus. Benedicta sis ne timueris.
Hec est enim mutacio dextre excelsi. Per

aliam autem viam redire debemus m̃ regio
nem nostram . Tu ergo benedic dominum
et sequere me. Euntes autem viderunt mu
rum m̃mis altum . et m̃fra murũ ex alia p:
te qua venerunt . erat plurima multitudo
virorꝫ ac mulierum . pluuiam et ventum
sustimentium sustimentes . Lumen tamen ha
bebant . et fetorem non senciebant . Tunc
ait angelus. Isti quidem mali fuerunt. sed
non valde. Honeste vixerunt sed bona tem-
poralia pauperibus non sunt largiti . Et
ideo per aliquos annos pacientur pluuiã.
et ventum . famem et sitim . Sed postea
ducentur ad bonam requiem . Euntes pau
lulum venerunt ad portam que vltro aper
ta est eis. Quam cum m̃trasset viderunt cã
pum pulcherum odoriferꝫ floribus plenũ
lucidumꝫ satis amenũ m̃ quo multe amme
erant vtriusqꝫ sexus exultantes Et nox ibi
nũq̃ fuit neqꝫ sol vnq̃ occidit . Et est ibi
fons aque viue . Tũc ait hic habitãt bom̃
sed non valde qui de cruciatibus erepti nõ
dũ merentur sanctorꝫ consorcio coniungi
Eons iste vocatur viuens . Sed qui ex hac
aqua gustauerit viuet m̃eternũ nec siciet vl
tra . Et procedentes paululũ viderũt lap:
cos sibi notos m̃t' quos erãt Concober et
Donat⁹ reges Quib⁹ visis ait amma ad an
gelũ. Dñe q̃d est h⁰ iste duo viri erãt m̃ vi:

ta mimis crudeles et inter se inuicem mul-
tum inimici. Quo ergo merito huc vene-
runt. Respondit angelus. De hac inimici
cia ante mortem penituerunt. Concober au
tem diu languit et votum vouit ꝙ si vixi-
sset monachus fieret. Donatus autem ꝑ
multos annos in vinculis religatus omia
quecūqꝫ habuit dedit pauperibus. Et iō
iusticia eius manet in seculum seculi. Et tu
etiam narrabis viuentibꝰ omnia hec.

De Statu Tormaci regis.

Vm autem modicum pcederent vi-
derunt domum mirabiliter ornatam
cuius parietes ⁊ omnis structura ex auro ⁊
argento erat ex omnium lapidū preciosorū
generibus. Sed fenestre ibi non erant nec
ostium ⁊ tamen omnes qui intrare volebāt
intrabant. Erat autem int9 tam splendida
ac si non dico vnus sol. sed quasi ibi mul-
ti splenderent soles. Eratq3 nimis ampla ⁊
rotunda. ⁊ nullis columpnis fulta. Et to
tum etiam eius vestibulum auro ⁊ lapidib9
preciosis erat stratum. Circumspiciens au
tem Tundalus. vidit vnum sedile aureum
cum gemmis ⁊ serico. et omibus ornamen
tis ornatum. et regem Tormacum in ipso
throno sede' vestitum mirabilib9 vestimen
tis et preciosissimis. supra omnem preciū
terrenum. Et cum staret. ammirans. ve-
nerunt plurimi in domū illam cum muneri
bus ad regem. et offerebant cum gaudio
munera sua. Et dum staret Tundalus diu-
cius ante domnū suum regem Tormacum
(erat enim domnus suus in seculo) Vene-
runtq3 multi sacerdotes et leuite. sollen-
niter induti sicut ad missam cantandam cū
sericis casulis. et alijs ornamntis valde p
ciosis. Et ornabatur vndiq3 illa domus re
gia. mirabili atq3 preciosо ornamento.
Donebant em cyphos. ⁊ calices aureos

et argenteos. et pixides eburneas. super paxillas et tabulas. ⁊ sic domus illa ornabatur. vt si maior gloria in regno dei non esset. ista posse sufficere videretur. Omnes ergo illi. qui ministrabant. ante regem venientes ⁊ genua flectentes dicebant. Laborem manuum tuarum quia manducabis. beatus es et bene tibi erit. Tunc Tundalus ait ad angelum. Miror domine de tot ministris inter quos nec vnum de familia sua recognosco. Ad hec angelus. Non sunt isti de sua familia sed pauperes cristi et peregrini. quibus rex bona sua largiebatur ⁊ ideo per manus eorum retribuetur ei merces eterna Tunc ait Tundalus. Domine passus ne est dominus meus aliqua tormenta post mortem. Passus est inquit ⁊ adhuc cotidie patitur et adhuc pacietur. Expecta ergo paululum et videbis. Et cum paululum exspectasset obscurata est domus et omnes habitatores eius illico consternati sunt et rex contristatus exiuit cum fletu. Quem cum Tundalus sequeretur vidit hanc multitudinem quam ante intus viderat. expansis in celum manibus. deuotissime deprecantem deum ⁊ dicentem. Domine deus omnipotens sicut vis et sicut scis miserere serui tui. Et respiciens vidit regem in igne vsqz ad vmbilicum et ab vmbilico sur-

ſum cilicio veſtitum vel indutum. Hanc penam inquit angelus cotidie patitur per tres horas ⁊ per horas viginti vnam requeſcit et hoc ideo quia legittimi coniugii maculauerit ſacramtū ideo patitur ignem vſqz ad vmbilicum. Cilicium vero portat quia iuſſit interfici comitem iuxta ſanctum patricium ⁊ preuaricatus eſt iuſiurandum exceptis hijs duobus cūcta ⁊ crimina dimiſſa ſunt. ſed iam aſcendamus.

De Viſione glorie Sanctorꝫ

T cum paululum processisset viderũt
murũ mmis altum et mmis preclarũ. Erat em argenteus totus splendidus. et decorus valde. et cũ nulla porta ibi apparerret. Tundalus tñ nesciens quõ mtrauit. Et circũspiciens vidit choros sanctorũ. exultantiũ et dicentiũ Gloria tibi deus pater. gloria tibi deus filii dei. gloria tibi spiritus sancte deus Erant autẽ viri et femine vestiti candidis vestimentis. et preciosissimis sine macula. et ruga iocundi. et hilares sẽper gaudentes et sanctã trinitatẽ laudantes. Candor autẽ vestimẽtorũ sicut mx recens. erat percussa solis radio. voces vero consonantes. quasi musicũ melos reddebant sonos. Claritas autẽ. iocunditas. amenitas et hilaritas. pulchritudo. honestas. santas. eternitas. vnanimitas. omibus erat equalis et caritas. Odor illius cãpi vbi erant isti superabat aromata et odoramta. Tunc Tundalo ait angelus. Hec sunt gaudia coniugatorũ. qui fidẽ coniugij seruauerunt. et familias suas in timore dei bene et iuste rexerunt. et bona sua pauperibus et ecclesijs cristi communicauerunt. Qui in iudicio audituri sunt Venite benedicti patris mei pcipite regnũ qd̃ patũ est ab origine mũdi ꝛ ceteris Tundalꝰ ãt multũ rogauit. vt ibi

remaneret sed non obtinuit. Post hec pro=
fecti sunt. Videbatur autem eis nullus la=
bor in ambulando. Et quacunq3 pertransi=
bant anime inclinatis capitib9 et letis vul
tibus cum ingenti gaudio occurrebant et
eam proprio nomine salutabant. et deum
qui eam liberauerat dicentes. Laus tibi do
mine rex eterne glorie. qui nō vis mortē pec
catoris. sed vt cōuertatur et viuat. qui se=
cundū multitudinē miscdiam tuā ab infer=
nis cruciatibus. aīaz istā eripere dignatus
es. et sanctoꝝ tuoꝝ cōsorcio sociare.

Cum autem plurimas turbas pertransissent apparuit alius murus tam altus vt prim9 sed de auro purissimo et preclarissimo · ita vt magis delectaretur quecūq3 vidisset am̄ ma · in solo m̄tore metalli · quam in omn̄ gloria · quam ante viderat · Cumq3 simili modo m̄trasset illum vt primum apparuerunt illis plurima sedilia · de auro ⁊ gemmis et vn̄uersis lapidum preciosorum generibus constructa · et preciosissimis ornamentis cooperta · In quibus sedebant sem̄ ores viri et femm̄e vestiti sericis · et stolis candidis · et varijs et vn̄uersis ornatibus qualia nec ante viderat · nec cogitare poterat · Et erat facies vn̄uscuiusq3 splendida · sicut sol splendens in meridie · et capillos habebant auro simillimos · et coronas aureas · his dem gemmis ornatas · Sed et lectoria posita erant coram eis aurea · quibus superpositi erant libri aureis litteris scripti · Et cātabant domm̄o · alleluia · cū nouo cātico · et tā dulci melodia · vt cunctoꝝ p̄teritoꝝ obliuisceretur aīa que semel audi et voces eoꝝ · Tūc ait angelus ad tundalū · Isti sunt sancti · qui ꝓ testamēto dei · sua corpora tradiderūt · et in sanguine agn̄ · lauerūt stolas suas · Et cōtm̄entes · qui de seculari vita ad dei seruitiū conuersi sunt · et qui semetip̄os cum vicijs et cōcupiscētijs crucifigētes · sobrie et iuste et pie vixerūt ·

Adhuc de eodem.

Vm autem Tundalus curiosus circumspiceret· vidit quasi castrum et papiliones· plurimas· purpura et bysso·

et auro · et argento · et serico · mira varieta
te cōfectas in quibus cordas et organa et
citharas cum organistris · et cymbalis ca=
nentes · cetera quoqz omnium musicorum
genera suauissimis sonis audiuit concinnē=
tes · Et quesiuit que hec esset · Cui angelus
Ista est religiosorum reqes mōachorum ⁊ cano=
nicorum et sanctimonialiū p ꝓmissaz obedien
tiam · His qui presunt hilariter · et deuote
impendunt · et qui magis gaudent subesse
quam p̄esse · Qui voluntatem propriam re=
liquunt · et aliene obtemperant · qui dum
sunt in corpore celestia sapiunt · Qui refre=
nant linguas suas · a malis non solum · sed
etiam a bonis propter taciturnitatis amo=
rem · Tunc ait Tundalus · Domine si tibi
placet · volo propius accedere · et eos · qui
intus sunt videre · Placet inquit · vt vide=
as eos · et audias · sed non intrabis ad eos ·
Isti quoqz fruuntur presentia sancte trinita
tis · et qui semel ad eos intrauerit · omnium
immemor preteritorū · vlterius non disiun=
gitur a consortio sanctorum nisi forte vir=
go fuerit · et coniungi mereatur choris an
gelorum · Et accedentes propius viderunt
vtriusqz sexus animas · qui assimilabantur
angelis quarum splendor · et odor delecta
bilis · et sonus suauissimus · omnem gloriaz

quē ante viderāt superabāt. Oīa instrumē-
ta nrmme tāgēte. sonos reddebāt. Sed hāc
om̄ez dulcedmē superabāt voces ip̄oꝝ spi
rituū. quibus nullus labor erat in exaltati
one vocuz. nec labia videbant² moueri. nec
man⁹ ad instrumēta musica leuare curabāt
et tn̄ ad libituz cuiusqz melos reddebant.
Eirmamentū qd̄ erat sup capita eoꝝ. mul-
tum splēdebat. de quo cathene pendebant
auri purissimi virgulis argēteis intermixte
pulcerrima varietate ꝯtexta. de quibus ci-
phi. ⁊ phiale et tintunabula. et cimbala. et
lilia. et sperule. pēdebāt auree. Inter q̄s mł
titudo maxīa versabat² angeloꝝ volātium
et aureas aulas habentiū. Qui leui volatu
inter cathenas volantes. suauissimū atqz ec̄
dulcissimū audiētib⁹ reddebāt sonū. Cū g°
Tūdalus nimis delectatus vellet ibi stare.
dixit ei angelus. Respice.

Et respiciēs vidit vnā arborē maxīaz et la:
tissimā · frōdib9 viridissimā · floribusqz pul:
cerrimā · om̄iūqz fructuū generibus · et fru
gū fertilissimā · In cui9 frōdibus aues mul:
te diuersoꝝ coloꝝ · et diuersaꝝ vocū gene
ribus cātātes et organizātes morabantur ·
Sub cui9 ramis · lilia et rose · et cūctaꝝ her
baꝝ specierūqz odoriferaꝝ genera oriebā
tur · Et sub eadē arbore · viri multi et femi:
ne · in cellis aureis et eburneis · sp bn̄dicen
tes · et laudātes deū ꝓ vniuersis bn̄ficijs ⁊
domis suis · Et habebat vnusquisqz coronaz

aureā in capite suo mirabiliter ornatā. ⁊ se:
ptrū aureū in manu sua. Et erāt vestiti tali:
bus vestimētis. quib⁹ añ visi sunt monachi
Tūc ait angelus ad Tūdalū. Hec arbor ti:
p⁹ est sancte ecclesie. Hi qui sub ea sunt. sūt
ɔstructores et defēsores ecclesiaꝝ. Qui ꝓ
bñficijs. et sanctis ecclesijs largiti sunt fra
ternitatē ip̄oꝝ ɔsecuti sunt. qꝛ ꝑ illoꝝ cō:
monitōez secularē habitū reliquerūt et re:
ligiose vixerūt.

Iterum de eodem.

Vnqꝫ ꝓfecti fuissent. viderũt muruꝫ altitudine pulcritudie ⁊ splẽdore. ceterisqꝫ dissimilẽ. Erat nãqꝫ ex om̃i lapidũ p̃ciosoꝝ genere ꝯstructus. varijs coloribus metallis interpositis. ita vt habere videretur aurũ ꝑ cemento. Lapides eius erãt. Cristall⁹. Crisolit⁹. Berill⁹ Iacinctus et Smaragdus. Saphirus. et Onychin⁹. Iopasius et Sardius. Crisoprassus. et Ametist⁹. Turchatus atqꝫ stanatus. His et similib⁹ splẽdebat murus valde. ⁊ mentes intuẽtiũ mltũ in se ꝓuocabat. Ascẽdẽtes igitur muruꝫ viderẽt ꝓculdubio. ꝙ ocul⁹ nõ vidit nec auris audiuit. nec in cor hoĩs ascendit. q̃ p̃parauit deus diligẽtibus se. Viderũt ibi nouẽ ordĩes angeloꝝ. et beatoꝝ spirituũ cũ ill̃ immixtoꝝ. Et audierũt ibi v̄ba ineffabilia que non p̃t hõ. nec licet hõi loqui. Dixitqꝫ angel⁹ ad aĩaꝫ Tũdali Audi filia. et vide. ⁊ inclina aurẽ tuã et obliuiscere populũ tuũ et domũ patris tui. Et ꝯcupiscet rex decorẽ tuũ. Ecce fr̃. q̃nta sit amenitas. iocũditas dignitas. sublimitas. interesse choris angeloꝝ. et oĩm sanctoꝝ qd̃ om̃e p̃cellit gaudium. eũ q̃ panis angeloꝝ. et vita oĩm sentire clemẽtẽ et piũ. Ab illo autẽ loco. in quo tunc stabãt. nõ solum omnem quã ante viderant. verũ etiã p̃dicta supplicia videbãt

Et quod magis mirandū est ipsum orbem terraꝝ. quasi sub vno solis radio videbant sicut scriptum est. Cernent terrā de lōge ꝛc̄ Nō em̄ p̄t q̄tq̄ creature visum obtunde' cui semel ꝯcessum est omniū creatorē vide'. Et miro mō cū starent in eodē loco in q° s. pri⁹ steterāt nō se ꝟtentes in aliq̄ ꝑtē/cūctos. tñ ex eodē loco añ ⁊ retro positos videbāt. Nō solū āt visus. veꝝ etiā omniū reꝝ scien cia dabat' insolita. ita vt nō essꝫ ibi op⁹ in terrogare ampli⁹ aliq̄ Sꝫ om̄ia sciebat Tun dal⁹ apte ⁊ integre q̄cūqꝫ volebat sciuit.

De quatuor Episcopis quos Tundalus ibi cognouit.

Vm āt ita esset ibi Tūdal⁹. affuit ei sanctus Quadan⁹ ɔfessor cū magna leticia. salutās eū. ⁊ āplectens intime caritatis visceribus ait Dn̄s custodiat introitū tuū. ⁊ exitū tuū. ex hoc nūc et vsq3 in seculū. Ego sum Quadan⁹ patron⁹ tuus cui iure debitor es sepulture Et cū hoc dixiss3 stetit. nichil amplius dicens. Tundalus āt respiciens. vidit sanctū Patriciū hyberniensiū apostolū. cū magna turba epōꝝ inter quos quatuor sibi notos vidit s. Celestinū qui fuit archiep̄s ardmacie. et Malachiā qui celestino successit. Qui romā veniens tp̄e Innocēcij. legat⁹ et archiep̄us ab ipso est ɔstitut⁹ Qui om̄ia q̄ habere poterat. sanctis et paupib⁹ diuidebat. Hic ɔstructor extitit. q̄dragīnta q̄tuor cenobioꝝ monachoꝝ canonicoꝝ sanctimonialiū. q̄b⁹ om̄ia necessaria ꝓuidebat. nihil om̄ino sibi retinebat. Ibiq3 vidit Cristianū lugdunensem ep̄m. fr̄em predicti Malachie vterinū mire ɔtinencie virū ⁊ volūtarie pauptatis amatorem Et Neemiā duanens̄ ciuitatis antistitem viꝝ simplicem atq3 modestū. sapiencia quoq3 ⁊ castitate p̄ceteris fulgentē. Hos q̄tuor cognouit ep̄os. Eratq3 iux̄ eos vnū sedile mirabiliter ornatū. in q° nemo sede=

bat. Et dixit Tundalus Cuius est istud se-
dile et quare sic vacat Respondit sanctus
Malachias Cuiusdam de fratribus nostris
qui nondum migrauit a corpore. Hic se-
debit cum migrauerit.

De Reditu Anime ad corpus.

Vm autem in hijs omib9 anima Tun
dali multum delectaret. affuit an-

gelus domini qui etiã antecedebat. ⁊ blan-
de illã alloquẽs ait. vidisti hec om̃ia At il-
la. Video domine. Obsecro sine me hic esse
Cui angelus. Debes ad corpus tuũ redire
et omnia que vidisti ad vtilitatem proxi-
morũ memoriter retinere. Quo audito ani-
ma tristis ⁊ flens respondit. Domine quid
tanti. mali egi. vt relicta tanta gloria ad
corpus redeam. Ad quam angelus Hanc
nõ merentur intrare nisi virgines. que cor
pora sua ab om̃i immundo tactu. et corda
sua ab om̃i immũdo affectu custodiunt. et
aduri magis pro tãta gloria. quam coinq̃-
nari aliqua turpi ꝯcupiscencia volunt Qd̃
scꝫ tu noluisti face⁹. ⁊ verbis meis credere.
et ideo non poteris hic manere. Reuerte
re ergo ad corp⁹ tuum ⁊ abstine te ab hijs
que ante faciebas. Consilium meum ⁊ aux
ilium tibi non deerit. sed p̃sentialiter atqꝫ
fideliter tibi manebit. Et cum hec dixisset
angelus. cõuersa anima statim sensit se mo
le corporis grauatam esse. Nullum inter-
uallũ. nec vllum temporis intercessit mo-
mentũ. sed si vno eodemqꝫ tempis puncto
in celis loquebat² ad angelũ. ⁊ in terris sen
sit induere corp⁹ suũ. Tunc ipsa debil. cor
porales aperuit oculos. ⁊ suspirãs. nihilqꝫ
dicens. respexit clericos circumstantes. et
sumpsit corpus domini cum grãꝝ actione

et oīa que habuit. dispsit dedit pauperib⁹.
et signū sancte crucis vestim̄tis suis quib⁹
vestiebat² sup affigi iussit Cūcta q̄ viderat
q̄ retinere poterat. nobis postmod̄ recitauit
Bonā vitaz nos ducere. monuit verbumqz
dei qd̄ ante nescierat. cū magna deuotōe. ⁊
humilitate ac scientia p̄dicabat. Nos aute
qz vitā eius imitari nō possumus. hec aute
ad vtilitatē legentiuz scribere studuimus.
Auctor. Hec aūt visis. et huic similes apud
doctores nr̄os calūniam patiuntur. nulluz
penitus locū. vel statū aīaꝝ esse ponentes
medium inter purgatoriū et paradisum. q̄
uis beatus Bernhardus in quodā sermone
de om̄ibus sanctis ꝯtrariū innuere videat²

Explicit libellus de Raptu aīe. Tun
dali et eius visione Tractās de penis
inferni et gaudijs paradisi.

Tundal's vision. Latin

Incun.
1483
.T9
Rosenwald
Coll.

MLS 18 Nov 48

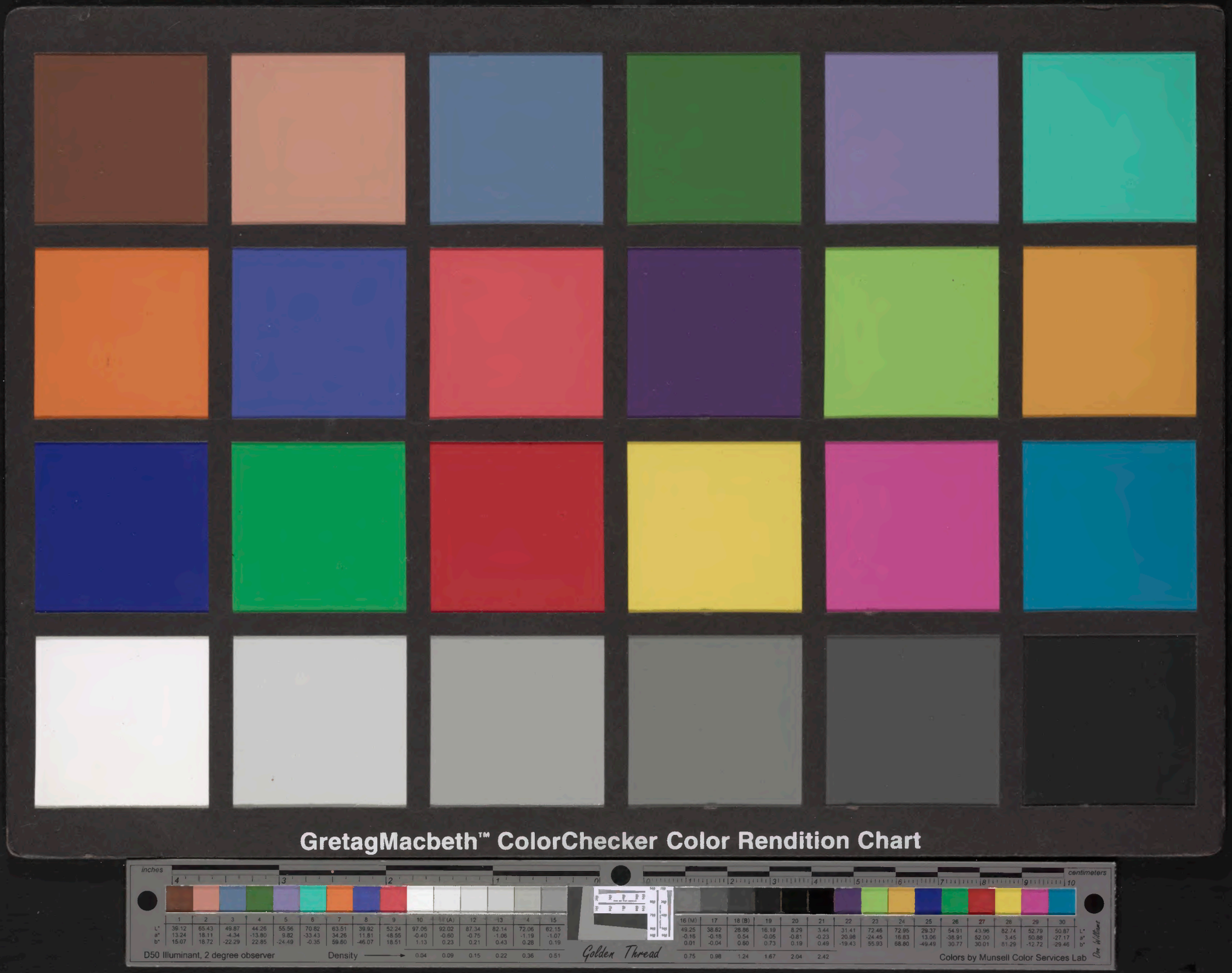
GretagMacbeth™ ColorChecker Color Rendition Chart
inches
centimeters
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 (A) 12 13 14 15
L* 39.12 65.43 49.87 44.26 55.56 70.82 63.51 39.92 52.24 97.06 92.02 87.34 82.14 72.06 62.15
a* 13.24 18.11 -4.34 -13.80 9.82 -33.43 34.26 11.81 48.55 -0.40 -0.60 -0.75 -1.06 -1.19 -1.07
b* 15.07 18.72 -22.29 22.85 -24.49 -0.35 59.60 -46.07 18.51 1.13 0.23 0.21 0.43 0.28 0.19
D50 Illuminant, 2 degree observer
Density
0.04 0.09 0.15 0.22 0.36 0.51
Golden Thread
16 (M) 17 18 (B) 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
L* 49.25 38.82 28.86 16.19 8.29 3.44 31.41 72.46 72.95 29.37 54.91 43.96 82.74 52.79 50.87
a* -0.16 -0.18 0.54 -0.05 -0.81 -0.23 20.98 -24.45 16.83 13.06 -38.91 52.00 3.45 50.88 -27.17
b* 0.01 -0.04 0.60 0.73 0.19 0.49 -19.43 55.93 68.80 -49.49 30.77 30.01 81.29 -12.72 -29.46
0.75 0.98 1.24 1.67 2.04 2.42
Colors by Munsell Color Services Lab
Dan Williams